



MOGUĆNOSTI REGIONALIZACIJE SRBIJE

Pripremio: prof. dr Jovan Živković
Centar za regionalnu politiku - Niš



Sadržaj izlaganja

1. Prve ideje o regionalizaciji na našem podneblju
2. Presek predloga o regionalizaciji Srbije
3. Osnovne prepreke za uvođenje regionalizma
4. Ustavne mogućnosti decentralizacije Srbije

1. Prve ideje o regionalizaciji

- Sretenjski ustav** (1835) – okruzi, srezovi i opštine
- Turski ustav** (1838) - 17 okruga sa po nekoliko srezova koje čine više sela sa lokalnim upravama
- Ustav Kraljevine Srbije** (1888), **parlamentarizam** - okruzi, srezovi i opštine; okruzi – srednji nivo vlasti i tela (skupština i tela); **ingerencije** u *prosveti, privredi, finansijama, saobraćaju, zdravstvu* i drugim važnim oblastima.
- Ustav Kraljevine SHS** (1921) – oblasti, okruzi, srezovi i opštine
- Ustav Kraljevine Jugoslavije** (1931) – banovine (9), srezovi i opštine; Ban, banovinsko veće (biranog opštim i neposrednim glasanjem) i banovinski odbor (izvršni organ banovine).
- Stojan Protić** (9), **Josip Smodlaka** (12) - pokrajine

Primer: administrativna podela Kraljevine Jugoslavije na banovine



2. Presek predloga o regionalizaciji Srbije

- Odgovor na prevaziđenu društvenu praksu rezultira predlogom o regionalizaciji srpskog podneblja u poslednjoj deceniji prošlog veka, ali iz ugla stvaranja tzv. simetričnog koncepta, što je značajan iskorak do tada dominantnog unitarnog i protekcionističko-centralističkog organizovanja države.



2.1. Podela Srbije na regione po konceptu prof. Miodraga Jovičića

1. Bačka
2. Banat
3. Srem
4. Beograd
5. Zapadna Srbija
6. Šumadija
7. Podunavlje
8. Stara Raška
9. Istočna Srbija
10. Južna Srbija
11. Kosovo
12. Metohija



2.2. Stvaranje regiona sa sadržinske strane

Uključuje primenu *složenog*, tj *višestepenog* modela decentralizacije, odnosno postojanje više oblika decentaralizacije:

- autonomne pokrajine istovetnog ili asimetričnog karaktera (sa regionima i okruzima),
- regione i okruge, takođe istovetnog ili asimetričnog karaktera,
- regione i opštine,
- okruge i opštine istovetnog značaja.

2.3. Predlozi regionalizacije proizašli iz tzv. složenog/višestepenog koncepta^[1]:

- Vojvodina
- Severozapadna Srbija
- Jugoistočna Srbija
- Centralna Srbija
- Sandžak (Raška)
- Grad Beograd
- Kosovo i Metohija

■ ^[1] Podela Srbije na regione sa kojom se operisalo u javnosti u periodu 2001/02.



2.4. Prerogtivi kojima se afirmišu regionalni/lokalni organi vlasti sa pravima na:

- (1) pravno-zakonsku regulativu,
- (2) upravljanje podsistemskim sferama – u obrazovanju, informisanju kulturi i ekologiji,
- (3) fiskalnu i finansijsku samostalnost,
- (4) sticanje sopstvene imovine,
- (5) inicijativu u privredi,
- (6) ravnopravnu participaciju u centralnoj vlasti,
- (7) ravnopravnu podelu troškova centralne vlasti,
- (8) decentralizaciju u policiji,
- (9) regionalno povezivanje (subregionalizaciju) itd.


2.5. Definicija regionalne autonomije

- “Pod pojmom regionalne autonomije podrazumeva se **pravo i stvarna sposobnost najširih teritorijalnih zajednica u okviru svake države članice**, sa izabranim organima koji se nalaze između države i lokalnih zajednica i koji imaju prerogative samouprave, bilo prerogative državne prirode, **da obavljaju pod svojom sopstvenom odgovornošću i u interesu svog stanovništva, značajan deo poslova u javnom interesu, u skladu sa principom subsidiarnosti**”. (Evropska povelja o RA)



3. Osnovne prepreke za uvođenje regionalizma

- Neravnomerni pristup decentralizaciji proizilazi iz unitarnog koncepta države
- Unitarna i centralistička koncepcija stvara osnovu za partiokratski način upravljanja
- Centralistički model upravljanja ishod je protekcionističkog ponašanja države
- Menjati tradicionalo razumevanje pojma suverenitet



Aspekti koje treba ugraditi u buduća dokumenta Srbije

- Razrešiti pitanje imovine na nivou lokalne samouprave
- Izvršiti promenu izvornih i prenetih nadležnosti
- Uvesti princip supsidijarnosti
- Obezbediti konstitucionalni status novim regionalnim delovima države izmenom Ustava
- Uvesti bikameralni koncept
- Razraditi sistema zaštite regiona

4. Ustavne mogućnosti decentralizacije Srbije

Ujednačavanje razvoja (Član 94)

- Republika Srbija stara se o ravnomernom i održivom regionalnom razvoju, u skladu sa zakonom.

■ **TERITORIJALNO UREĐENJE**

Pokrajinska autonomija i lokalna samouprava (čl.176)

- Građani imaju pravo na pokrajinsku autonomiju i lokalnu samoupravu, koje ostvaruju neposredno ili preko svojih slobodno izabranih predstavnika.
- Autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave imaju status pravnih lica.

Autonomne pokrajine

Pojam, osnivanje i teritorija autonomne pokrajine (čl.182)

- Autonomne pokrajine su autonomne teritorijalne zajednice osnovane Ustavom, u kojima građani ostvaruju pravo na pokrajinsku autonomiju.
- Republika Srbija ima AP Vojvodinu i AP Kosovo i Metohija. Suštinska autonomija AP Kosovo i Metohija urediće se posebnim zakonom koji se donosi po postupku predviđenom za promenu Ustava.
- Nove autonomne pokrajine mogu se osnivati, a već osnovane ukidati ili spajati po postupku predviđenom za promenu Ustava. Predlog za osnivanje novih ili ukidanje, odnosno spajanje postojećih autonomnih pokrajina utvrđuju građani na referendumu, u skladu sa zakonom.
- Teritorija autonomnih pokrajina i uslovi pod kojima se može promeniti granica između autonomnih pokrajina određuje se zakonom.
- Teritorija autonomnih pokrajina ne može se menjati bez saglasnosti njenih građana izražene na referendumu, u skladu sa zakonom.

Razvojni regioni prema NUTS"-2 (predlog)



Razvojni regioni prema NUTS-3 (predlog)





Kontakt:

Centar za regionalnu politiku Niš

www.crp.rs

Prof. dr Jovan Živković

dda@EUnet.yu